

„Žabčický masakr“ po 42 letech opět před soudem

22.9.2025 - Petra Jungwirthová | Ústav pro studium totalitních režimů ČR

Před 42 lety, v sobotu 11. června 1983, došlo v Brně k incidentu, který se navždy vryl do paměti mnoha mladých lidí té doby. Zatímco brněnský Masarykův okruh hostil tréninky pro slavnou Grand Prix, v okolí zahradní restaurace Na Střelnici a v přilehlém parku se setkaly stovky mladých lidí. Mnozí z nich mířili na rockový festival v Žabčicích, ale místo hudby je čekala surová akce komunistických bezpečnostních sil.

„Případ Jana Dvorníka a dalších obětí takzvaného žabčického masakru je smutným, ale důležitým připomenutím toho, co všechno byl komunistický režim ochoten udělat jen kvůli jinakosti a touze po svobodě. Jsem přesvědčen, že historici dnes nemají pouze popisovat minulost, ale mají – kdykoliv je to možné – přispět k nápravě křivd. Právě proto jsme v Ústavu pro studium totalitních režimů připravili Knihu v barvě krve, která nejenže zachycuje systematické násilí vůči mladým lidem, ale může – jak ukazuje i tento případ – přispět k obnově spravedlnosti. Pokud historická práce dokáže změnit lidský osud, má smysl. A má i naději,“ říká Ladislav Kudrna, ředitel Ústavu pro studium totalitních režimů.

Jan Dvorník, jeden z účastníků, nyní 42 let po události, čekal na rozhodnutí Městského soudu v Brně. Tento soudní proces měl za cíl napravit křivdu, kterou totalitní režim tehdy způsobil jemu i dalším mladým lidem, kteří byli zasaženi brutálním zásahem Veřejné bezpečnosti. Bylo to jedno z mnoha akcí, které se v letech normalizace odehrály pod záminkou ochrany veřejného pořádku, ale ve skutečnosti šlo o projev šikany a násilí vůči těm, kteří vypadali nekonformně. Za obnovením tohoto případu stojí také výzkumná práce historiků **Ústavu pro studium totalitních režimů**, která byla zveřejněna v publikaci *Kniha v barvě krve*. Tato kniha detailně monitoruje násilí páchané na mladých lidech od 60. let až do pádu komunistického režimu a „žabčický masakr“ v ní představuje jeden z klíčových případů. Díky této publikaci se podařilo znovu přitáhnout pozornost veřejnosti i odborné sféry a vytvořit předpoklad pro obnovu soudního řízení.

Historie „žabčického masakru“

Rok 1983 byl pro Československo obdobím, kdy komunismus ještě pevně držel v rukou kontrolu nad každodenním životem občanů. Mezi časté cíle represí patřili mladí lidé, kteří se nesmířili s omezením osobních svobod a otevřeně projevovali svou nespokojenost s režimem, ať už prostřednictvím hudby, módy, nebo životního stylu. Festival v Žabčicích byl zásahem státu přerušen a zatímco část mladých lidí byla v Brně zadržena, další se stali oběťmi těžkého policejního násilí.

Večer 11. června 1983 se několik stovek mladých lidí, převážně dlouhovlasých a oblečených v nekonformních oděvech, ocitlo v blízkosti zmíněné restaurace. Byli tvrdě napadeni příslušníky Veřejné bezpečnosti, k nimž se připojili také příslušníci Státní bezpečnosti a další složky. Vzpomínky svědků a dobové protokoly hovoří o brutálních metodách, jakými byli mladí lidé „uklidněni“. Zbití obušky, kopání do břicha, zásahy slzným plynem, a dokonce kousání služebními psy – to všechno byla součást rozsáhlé represe, která měla za cíl umlčet jakýkoli projev nesouhlasu. Podle pozdějších výpovědí obžalovaných, kteří se po letech odhodlali promluvit, byla brutálnost zásahu zcela nepřiměřená. Šlo o ukázkou moci státu nad těmi, kdo se odlišovali. Právě na tyto aspekty poukazuje i výzkum publikovaný v knize *Barva krve* – nejen jako na dílčí excesy, ale jako na součást systematického útlaču vůči mladé generaci v době normalizace.

„Spravedlnost“ komunistického režimu

Mnozí z těch, kdo byli zadrženi, skončili ve vazbě, někteří strávili ve vězení několik měsíců. Jan Dvorník, který byl zbit a později odsouzen, dnes při vzpomínce na události roku 1983 prohlašuje, že byl v podstatě obviněn za „vzhled“ – za to, že vypadal jinak než příslušníci režimu. V jeho případě šlo o neuposlechnutí výzvy k opuštění místa zásahu, což vedlo k soudu a podmíněnému trestu. Ačkoliv byl tento trest později rehabilitován, tehdy to znamenalo nejen vězení, ale i veřejnou dehonestaci.

Teprve v září 2025, po více než čtyřech dekadách, se příběh Jana Dvorníka dočkal spravedlnosti. Městský soud v Brně zrušil jeho trest a prohlásil, že rozsudek z roku 1983 byl nespravedlivý. Soud se plně ztotožnil s obhajobou, kterou v současnosti poskytuje právník Lubomír Müller. Ten podotýká, že celá tato kauza je příkladem šikany režimu vůči lidem, kteří se snažili žít svobodně, a to jen kvůli jejich vzhledu či hudebnímu vkusu.

Právě soustavný výzkum zveřejněný v *Knize v barvě krve* přispěl k tomu, že se zapomenutý případ znovu otevřel. Díky archivní práci, rozhovorům s pamětníky i analýze represivních strategií režimu bylo možné doložit, že šlo o promyšlenou akci namířenou proti mladé alternativní scéně. Výzkumný tým **Ústavu pro studium totalitních režimů** tak nejen zmapoval rozsah násilí, ale i upozornil na možnost obnovit konkrétní soudní případy. „Žabčický masakr“ nebyl jen incidentem jednotlivce. Byla to součást širšího nátlaku komunistického režimu, který se snažil zničit jakýkoli projev osobní svobody nebo protestu. Dvorník dnes uznává, že i když jeho rehabilitace přišla po tak dlouhé době, stále je to malý krok k tomu, jak se postavit minulosti, která ještě pořád ovlivňuje českou justici a kolektivní paměť.

Možné odškodnění a pohled do budoucna

Po soudním verdiktu se Jan Dvorník spolu s Radkem Nečasem, který prošel podobným procesem, nechal slyšet, že by rádi od českého státu požadovali odškodnění za ztrátu svobody a způsobenou újmu. Pokud by se jim to podařilo, jejich odškodnění bude činit přibližně 9300 korun za dny strávené ve vazbě a ušlý příjem. V této částce není zahrnuto morální odškodnění ani ztráta kvalitního života, kterou tato zkušenost přinesla. Jan Dvorník s nadsázkou dodává: „Možná si za to koupím lístek na festival v Žabčicích, kde to tehdy začalo.“

Rehabilitace Jana Dvorníka a Radka Nečase je nejen osobní výhrou, ale i vítězstvím historické pravdy a spravedlnosti. Ukazuje, že i po desetiletích se lze postavit proti nespravedlivé minulosti, a přitom neztratit víru v lidskou důstojnost. *Knih v barvě krve* ukazuje, že historický výzkum může mít konkrétní dopad na dnešek – nejen tím, že zviditelňuje zapomenuté příběhy, ale že pomáhá obnovit spravedlnost těm, kterým byla upřena.

POČTY ODSOUZENÝCH

Jedná se o rozsudky prvoinstančního soudu

60. LÉTA:

Celkový počet odsouzených v 60. letech 34 osob, průměrná výše trestu 11 měsíců odnětí svobody (nepodmíněně)

- **Koncert The Hells Devils**, 3. 4. 1965, Brandýs nad Labem

počet účastníků akce 150, **počet odsouzených: 2**

2 nepodmíněné tresty v rozmezí 12 měsíců odnětí svobody

- **Koncert Johnnneho Hallydaye**, 30. 6. 1966, Liberec

počet účastníků akce 8 tisíc, **počet odsouzených: 18**

+ dva další účastníci koncertu Johnnneho Hallydaye v Plzni (5. 7. 1966) stanuli před lidovým soudem, ale neznáme výši jejich trestu

6 nepodmíněných trestů v rozmezí od 10 do 18 měsíců odnětí svobody (**průměrná výše trestu 14 měsíců**)

12 podmíněných trestů v rozmezí od 3 do 12 měsíců odnětí svobody (**průměrná výše trestu 6,5 měsíce**)

- Srpen až prosinec 1966 **násilím ostriháno 3 976** mladých mužů, Československá socialistická republika

- **Demonstrace „vlasatců“**, 20. 9. 1966, Praha

počet účastníků 130, **počet odsouzených 14**

sedm nepodmíněných trestů v rozmezí od 4 do 16 měsíců (**průměrná výše trestu 8 měsíců**)

sedm podmíněných trestů v rozmezí od 4 do 16 měsíců (**průměrná výše trestu 5 měsíců**)

70. LÉTA

- **Koncert The Plastic People of The Universe a DG 307**, 30. 3. 1974, Rudolfov

počet účastníků 500 – 800, **počet odsouzených 6:**

tři nepodmíněné tresty v rozmezí od 5 do 14 měsíců (**průměrná výše trestu 9 měsíců**)

tři podmíněné tresty v rozmezí od 3 do 7 měsíců (**průměrná výše trestu 6 měsíců**)

- **Chodské slavnosti**, 13. 8. 1977, Kdyně

počet účastníků 400, **počet odsouzených 22:**

18 nepodmíněných trestů v rozmezí od 3 do 24 měsíců (**průměrná výše trestu 11 měsíců**)

jeden podmíněný trest ve výši 8 měsíců a 3 trestně nápravné tresty (odvádění 20% z platu po dobu deseti, respektive osmi měsíců)

Celkový počet odsouzených v 70. letech 28 osob, průměrná výše trestu 10 měsíců odnětí svobody (nepodmíněně)

80. léta

- **Rockový festival Žabčice**, 11. června 1983, Brno-Pisárky

počet účastníků 500 až 700, počet odsouzených 22:

čtyři nepodmíněné tresty v rozmezí od 6 do 20 měsíců (**průměrná výše trestu 12 měsíců**)

osmnáct podmíněných trestů v rozmezí od 3 do 15 měsíců (**průměrná výše trestu 9 měsíců**)

- **Koncert undergroundových kapel**, 17. září 1983, Kunědice

počet účastníků 100, **počet odsouzených 7:**

pět nepodmíněných trestů v rozmezí od 8 do 15 měsíců (**průměrná výše trestu 11 měsíců**)

jeden patnáctiměsíční podmíněný trest

- **Koncert undergroundových kapel**, 18. února 1984, Zbečnick u Hronova nad Metují

počet účastníků 150, **počet odsouzených 1 (původní obviněno 10 osob, jejichž stíhání bylo zastaveno amnestií prezidenta republiky z 8. května 1985):**

jeden nepodmíněný trest v délce 9 měsíců

- **Koncert undergroundových kapel**, 30. listopadu 1984, Šenov

počet účastníků 100, **počet odsouzených 7:**

tři nepodmíněné tresty v rozmezí od 7 do 12 měsíců (**průměrná výše trestu 10 měsíců**)

čtyři podmíněné tresty v délce 8 měsíců a jedno nápravné opatření v délce 6 měsíců

Celkový počet odsouzených v 80. letech 37 osob, průměrná výše trestu 10, 5 měsíce odnětí svobody (nepodmíněně)

Během 60. až 80. let 20. století bylo odsouzeno 99 osob, průměrná výše trestu odnětí svobody

(nepodmíněného) činila 10, 5 měsíce na osobu. Souhrnná délka trestu odnětí svobody byla 75 let.*

*49 osob bylo odsouzeno k úhrnnému nepodmíněnému trestu odnětí svobody v délce 535 měsíců (45 let) a 46 osob k úhrnnému podmíněnému trestu odnětí svobody v délce 356 měsíců (30 let), čtyři osoby byly odsouzeny k nápravnému (peněžitému) trestu

AUTOR: **PETRA JUNGWIRTHOVÁ**

FOTO: **ARCHIV ZDENĚK „ABÉ“ ZERZÁN**

<https://www.ustrcr.cz/zabicky-masakr-po-42-letech-opet-pred-soudem>